

RIKSADVOKATEN

Politimestrene
Sjefen for Kripos
Sjefen for ØKOKRIM

REF.:

VÅR REF.:
R 13-1 KAK

DATO:
06.08.2013

KOMMUNIKASJONSKONTROLLUTVALGETS ÅRSRAPPORT 2012

Vedlagt oversendes til orientering kopi av Kommunikasjonskontrollutvalgets årsrapport til Justis- og beredskapsdepartementet for 2012. Rapporten er ugradert.

Riksadvokaten forutsetter som tidligere år at politimestrene gjennomgår rapporten nøye og at den drøftes med relevant personell som arbeider med denne type saker. De må også gjøres kjent med våre merknader.

Herfra bemerkes:

Riksadvokaten er meget tilfreds med at utvalget – som tidligere år – vurderer det slik at politiets bruk av kommunikasjonskontroll som etterforskningsmetode gjennomgående er forsvarlig og godt begrunnet, en konklusjon utvalget opplyser er ytterligere forsterket gjennom arbeidet i første del av 2013.

Utvalget anfører at andelen avlyttinger (ca 35 %) som iverksettes av politiet før det foreligger rettslig kjennelse, kan synes noe høyt, men legger til grunn at den vesentlige del av forklaringen er at hurtigkoblinger skjer i operative faser i narkotikasaker, og i pågående kommunikasjonskontrollsaker der de involverte tar i bruk nye telefonnumre. Selv om utvalget ikke kritiserer politiets bruk av hurtigkoblinger, minner riksadvokaten likevel om at politimesterens beslutning om hurtigkobling *kun* kan tre istedenfor rettens kjennelse i situasjoner der det er stor fare for at etterforskningen vil lide ved å avvente rettens kjennelse, jf. straffeprosessloven § 216 d første ledd.

Utviklingen som utvalget har registrert de senere år om at avlyttingsperiodene blir kortere, har fortsatt også i 2012. Som utvalget, legger riksadvokaten til grunn at dette er et resultat av mer målrettet og strukturert etterforskning, kombinert med skjerpet oppmerksomhet om ressurser.

Utvalget har fra 2009 hatt særskilt oppmerksomhet rettet mot grunnlagsrapportene, og viktigheten av at disse er objektive og gir et korrekt sammendrag/bilde av saken. I

rapporten for 2012 anføres det at kvaliteten på rapportene de senere år har blitt enda bedre, og er nå gjennomgående meget tilfredsstillende. Riksadvokaten har merket seg denne positive konklusjonen. For politiet blir utfordringen fremover å opprettholde den gode kvaliteten i arbeidet med disse sakene.

Utvalget varsler at de nå ser nærmere på politimestrenes begjæringer til domstolene. Riksadvokaten understreker viktigheten av at begjæringene kvalitetssikres, og at relevant informasjon kommer frem. For øvrig minnes det om at det skal fremgå klart hvilke kontrolltiltak man ber om tillatelse til, skjellig grunn til mistanke skal konkretiseres og begrunnes, og det skal grunngis hvorfor indikasjons- og subsidiaritetskravet (straffeprosessloven § 216 c første ledd) anses oppfylt mv.

Utvalget gjentar også i denne rapporten at de anser bruk av nødrett som hjemmelsgrunnlag som lite tilfredsstillende, og viser til at de har foreslått konkrete lovendringer. Riksadvokatens syn er som kjent at de alminnelige reglene i straffeloven om nødrett åpner for slik metodebruk i ekstraordinære situasjoner der det er grunn til å tro at liv og helse står på spill. Det vises nærmere til våre merknader til utvalgets tidligere rapporter, senest fra 2011, jf. brev herfra til samtlige politimestre av 6. juli 2012.

Riksadvokaten er likevel enig med utvalget i at en klar lovhjemmel for tvangsmiddelbruk i slike situasjoner hadde vært ønskelig. Grensene for nødrett på området er usikre, og en uttrykkelig lovhjemmel ville formentlig gitt bedre veiledning. Bruk av nødrett som hjemmel gir heller ikke rettslig kontroll med virksomheten. I vår høringsuttalelse til Metodekontrollutvalget NOU 2009:15, foreslo vi som kjent at det åpnes for kommunikasjonsavlytting i saker om frihetsberøvelse etter straffeloven § 223 første ledd, og at bestemmelsen tilføyes listen over straffebud i straffeprosessloven § 216 første ledd bokstav b som kan gi slikt grunnlag. Tilsvarende er også foreslått for straffeprosessloven §§ 200 a (hemmelig ransaking) og 202 c (personnær teknisk sporing mv.).

Utvalget gjentar sin oppfatning fra tidligere årsrapporter om at en henvisning til straffeloven § 60 a, ikke i seg selv bør gi grunnlag for avlytting. Våre merknader gitt til de tidligere rapportene om denne problemstilling står fortsatt ved lag, jf. ovennevnte brev. Her nevnes kort at straffeloven § 60 a er en bestemmelse som øker strafferammen, og som generelt utvilsomt kan gi grunnlag for kommunikasjonskontroll forutsatt at lovens vilkår er oppfylt. Selv om det i en tidlig etterforskningsfase kan være problematisk å konstatere skjellig grunn til mistanke om at det aktuelle straffbare forhold er begått/begås som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, er ikke situasjonen slik at muligheten for å anvende § 60 a bør ekskluderes. Riksadvokaten understreker at der § 60 a påberopes som en del av mistankegrunnlaget i en begjæring om kommunikasjonskontroll, forutsettes det at den nærmere begrunnelse for mistanken knyttes opp mot vilkårene i bestemmelsen. Straffeloven § 60 a ble for øvrig som kjent endret ved lov 21. juni 2013 nr. 85, med ikrafttredelse samme dag. Bestemmelsen har nå et noe bredere virkefelt enn tidligere, og metodetilgang, herunder kommunikasjonskontroll, er fortsatt knyttet til bestemmelsen. Denne utvidelsen reduserer ikke konkretiseringsbehovet i den enkelte sak.

Riksadvokaten har også merket seg utvalgets omtale av andre enkelttemaer. For så vidt gjelder punkt 5.5 Sletting, punkt 5.6 Forsvarere og punkt 5.12 Overskuddsinformasjon vises det til relevante endringer i ovennevnte lovendring 21. juni 2013 nr. 85.

Avslutningsvis nevnes at det er gjort en endring i Kontrollutvalgets sammensetning ved at advokat Thomas Randby har gått inn som nytt varamedlem etter advokat Steinar Mageli.

Tor-Aksel Busch

Kjerstin A. Kvande
førstestatsadvokat

Gjenpart uten vedlegg: 1. Kommunikasjonskontrollutvalget
2. Justis- og beredskapsdepartementet

Gjenpart med vedlegg: 1. Politidirektoratet
2. Statsadvokatembetene